

УДК: 687.016+391.4:7.048

ВОЛОШИНА А.М., НІКОЛАЄВА Т.І.

Київський національний університет технологій та дизайну

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЛАСТИКИ ФОРМИ КОСТЮМА НА ОСНОВІ ВИВЧЕННЯ ЕТНІЧНИХ ТРАДИЦІЙ ТА ОРНАМЕНТАЦІЇ ОДЯГУ ІНДІАНЦІВ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Статтю присвячено поглибленому вивченню етнічних традицій і костюма індіанців Північної Америки, його символіки та декоративного оздоблення, а також можливостям використання етнічних елементів у створенні сучасної колекції комфортного та естетично привабливого жіночого одягу для цільової групи споживачів.

Ключові слова: індіанці, Північна Америка, етнічні мотиви, народний, декорування, орнамент, символ, пластика, хутро, шкіра.

IMPROVING THE PLASTICITY OF COSTUME FORM BASED ON THE STUDY OF ETHNIC TRADITIONS AND COSTUME ORNAMENTATION OF NORTH AMERICAN INDIANS

VOLOSHYNA A.M., NIKOLAEVA T.I.

Kyiv National University of Technologies and Design

The paper focuses on the in-depth study of ethnic traditions and costume of North American Indians, its symbolism and decoration, as well as the possibilities of implementing ethnic elements in designing comfortable and aesthetically attractive women's clothing for a target group of consumers.

Keywords: Indians, North America, ethnic motifs, folk, decoration, ornament, symbol, plasticity, fur, leather.

Вступ. Сьогодні, практично в усіх сегментах модної індустрії, можна помітити сильний вплив різноманітних етнічних мотивів. Етнічні мотиви часто зустрічаються в колекціях відомих модних брендів. Відмінною рисою етнічного стилю в одязі є висока автентичність, відношення до культури певної країни або народу. Яскраво виражений інтерес, що виник кілька років тому до традиційних північноамериканських мотивів, поступово переріс в повальне захоплення етнікою.

Постановка завдання. Можна виділити основні етапи дослідження:

1. Дослідження особливостей формоутворення та декорування костюму індіанців Північної Америки, а саме: форми, силуетів, пропорцій, елементів декору, символіки, кольорової гами та ін.

2. Проведення ряду наукових методів досліджень, систематизація отриманих даних (анкетне опитування орієнтовної групи споживачів, методи системно-структурного та морфологічного

аналізу, виокремлення знаків-символів для асортиментних блоків колекції).

3. На основі отриманих результатів, системності та послідовності виконання вищезазначених наукових методів вдосконалити конструктивну будову та пластику форми при проектуванні сучасної колекції жіночого одягу.

Результати дослідження. Північна Америка – це країна із найдревнішими традиціями, віруваннями та характерними особливостями цього регіону. У Північній Америці проживало близько 400 племен індіанців. За роки колонізації і жорстокої боротьби за виживання, північноамериканські індіанці все-таки зуміли зберегти основні найважливіші звичаї своїх предків та автентичність народного одягу. Вивчаючи костюм північних індіанців, можна стверджувати про його багатшаровість та наповнення найрізноманітнішим декором. Костюм індіанців вирізняється своєю яскравою кольоровою гамою, орнаментациєю і поєднанням різнофактурних матеріалів – хутра, шкіри, пір'я,

бісеру, текстильних аплікацій та ін. Релігійні вірування індіанців в минулому – різні родоплемінні культури (шаманізм, тотемізм, культ особистих духів-покровителів тощо), звідси

присутність в одязі культових атрибутів та аксесуарів [1–3] (рис. 1).

Рис. 1. Візуалізація предмета дослідження

Виходячи з особливостей географії проживання народів Північної Америки та кліматичних умов, особливої уваги потребує вивчення ремісничої майстерності вичинки шкіри та хутра, а також прийомів декорування цих матеріалів [1, 3, 4]. Проведено аналіз використання видів хутра та шкіри у виготовленні ужиткових об'єктів, одягу та предметів культу (рис. 2).

У пошуках нових ідей сучасні дизайнери все частіше звертаються за натхненням до національних костюмів різних країн і народів. Національний одяг приваблює своєю самобутністю та екзотичністю. Нерідко вдається помітити факт впливу етнічних мотивів різних країн на сучасні модні тенденції. У XXI столітті зростає цікавість до вивчення культури індіанців, збільшилося розуміння побуту, вірувань і світорозуміння цих народів. Розглядаючи останні колекції таких модних будинків як ADAM, Anna Sui, Etro, Just Cavalli, Ralph Lauren та ін., можна помітити, що модельєри черпали своє натхнення з культури корінних народів американського континенту. Інтерес провідних дизайнерів до американської культури викликаний, здебільшого, незалежністю цієї ділянки планети, який залишався недосяжним для європейської цивілізації на протязі багатьох століть [5].

В сучасній моді дизайнери не надають сакрального значення орнаментальним узорам в

одязі, хоча у кожного дизайнера існує своя концепція в роботі і в кожній новій колекції можна прочитати, що надихнуло на її створення. Але цілком можливо, що натхненням для художника є якраз те, чим в давнину люди наділяли такі зображення: єднання людини і космосу, оновлення світу, взаємини чоловіка і жінки, їх призначення в світі.

У стародавні часи свої уявлення про буття люди висловлювали за допомогою словесного міфу, а також за допомогою зображень. Прикладом такого зображення може служити орнамент, як відображення найскладніших світоглядних понять, виражених універсальною мовою графічного мистецтва [2, 6].

Як і у інших представників древніх культур, у американських племен орнамент був певною розповіддю, описом навколишнього середовища та природи, але крім простого зображення тварин і рослин велике значення надавалося геометричним фігурам. За допомогою побудови геометричних композицій індіанці зображували свій погляд на будову світу, на простір, час та інші універсальні поняття. Семантику традиційних індіанських орнаментів можна простежити, спираючись на дослідження провідних фахівців в даній області, таких як Л.М. Буткевич [7], В.І. Івановська [8] і П.А. Лінч [9].

Рис. 2. Використання шкіри та хутра індіанцями Північної Америки:

а) вождь чорношкірих в уборі з пір'я та шкурок горностая; б) індіанець загорнутий у шкуру; в) індіанець Мохаве в одязі з заячого хутра; г) дівчина-індіанець в капюшоні з хутра; д) ритуальний костюм; е) індіанці квакіуць в церемоніальних костюмах з хутра; ж) святкові шкіряні штани, декоровані хутром

Корінні народи Америки були чудовими ткачами і створювали дивовижні текстильні орнаментальні узорі, якими прикрашали повсякденний і церемоніальний одяг. Орнамент в одязі, перш за все, носив функцію соціальної ідентифікації. За характером візерунка можна було визначити, до якого племені і до якого роду належав його власник, його соціальний статус, бойові і цивільні заслуги [4].

В основі традиційних візерунків індіанців найчастіше був міф, як основа світогляду древніх цивілізацій, тому речі мали крім утилітарного ще й сакральне значення.

Крім зображення тварин і рослин в орнаменті індіанців могли використовуватися тотожні символи: хрест (орієнтація в просторі, вісь світу, Світове Древо), коло (абсолютна рівність, вічність, круговорот буття, бог, небо, космос, сонце, місяць), хрест в колі (колесо-сонце, зміна пори року),

квадрат (на відміну від кола пов'язаний з земним початком як місця існування людини, де позначені сторони світу), хрест в квадраті (система координат; якщо додавалися точки, то це могла бути стилізація засіяного поля або пташиного гнізда), коло в квадраті (центр світобудови), свастика (хрест в русі, як сонце або птах), спіраль (як ідея саморозвитку, змія), S- подібний завиток (птах, змія) [6].

В роботі проведено класифікацію орнаментальних мотивів індіанців Північної Америки за видами та зображувальною символікою. Визначено чотири основні види орнаменту, які найчастіше використовувались в декоруванні об'єктів декоративно-ужиткового мистецтва: геометричний, рослинний, зооморфний, антропоморфний (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація орнаментальних мотивів оздоблення індіанців Північної Америки

№	Вид орн.	Об'єкти декоративно-ужиткового мистецтва	Орнаментальні мотиви
1	Геометричний вид орнаменту		
2	Рослинний вид орнаменту		
3	Зооморфний вид орнаменту		
4	Антропоморфний вид орнаменту		

На основі проведених досліджень художньо-композиційних особливостей формоутворення та декорування костюму та об'єктів декоративно-ужиткового мистецтва індіанців Північної Америки, визначення актуальності предмета дослідження, уподобань орієнтовної групи споживачів, системності та послідовності виконання вищезазначених наукових методів вдосконалено

конструктивну будову та пластику форми при проектуванні сучасної колекції жіночого одягу. Розроблено ескізи пропозиції творчо-образного рішення блоків колекції (рис. 3).

За ескізними пропозиціями колекцію моделей жіночого одягу під девізом «Клан» виконано в матеріалі та представлено на XVI Міжнародному конкурсі «Печерські каштани» (рис. 4).

Рис. 3. Пропозиції творчо-образного ескізного рішення колекції

Рис. 4. Колекція «Клан» за мотивами етнічних традицій, декорування та орнаменталістики одягу індіанців Північної Америки

Висновки. У сучасному суспільстві світова мода знаходиться в тісному взаємозв'язку з етнічними культурами, які по праву є одним з найпродуктивніших джерел виникнення нових стилів, форм і образів, сприяють збагаченню сучасного костюма. Сучасний процес художнього проектування костюма пов'язаний з комплексом завдань, вирішення яких зумовлюється необхідністю прогнозу інформації про закономірності звернення світової моди до етнічних мотивів.

Методологічну основу дослідження становить системний підхід, теоретичні та практичні розробки в області проектування костюма. Завдання, поставлені в роботі, вирішувалися теоретичними та експериментальними методами.

Список використаних джерел

1. Уайт Д.М. Индейцы Северной Америки. Быт, религия, культура / Д.М. Уайт; Пер. с англ. С.К. Меркулова. – М.: ЗАО Центрполиграф, 2006. – 251 с.
2. Мир индейцев. История, культура, мифология, фотографии, фильмы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.indiansworld.org/Articles/proshu-utochnit-po-risunkam-s-indeyskimi-simvolami-eto-istoricheskie-svedeniya-ili-novodel#.WC1go-aLTIU>.
3. Стукалин Ю. Индейцы Дикого Запада в бою «Хороший день, чтобы умереть!» [Электронный ресурс] / Юрий Стукалин. – Режим доступа: <http://lib.rus.ec/b/479711/read>.
4. Декоративное искусство индейцев Сиу [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lakota-indians.narod.ru/clarkwissler.html>.
5. Самарханова Р.Ф. Формирование образной концепции при проектировании коллекции современного костюма на основе использования этнических мотивов: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 17.00.07 / Р.Ф. Самарханова; Моск. гос. текст. ун-т им. А.Н. Косыгина, – М., 2009. – 16 с.
6. Широкова А.С. Орнамент коренного населения Северной Америки в работах современных модельеров / А.С. Широкова // Вестник С.-Петербургск. гос. ун-та технологии и дизайна. – 2012. – Вып. 3: Искусствоведение и дизайн. – С. 191–195.
7. Буткевич Л.М. История орнамента / Л.М. Буткевич. – М.: Владос, 2008. – 267 с.
8. Ивановская В.И. Орнаменты древней Америки / В.И. Ивановская. – М.: Изд-во «В. Шевчук», 2007. – 175 с.
9. Lynch P.A. Native American Mythology A to Z / P.A. Lynch. – New York: Facts On File, Inc., 2004. – 230 с.

References

1. Uait, D.M. (2006). Indeity Severnoi Ameriki. Byt, religiia, kultura [Indians of North America. Life, religion, culture]. Translation from English S.K. Merkulova. Moscow: ZAO Tcentrpoligraf. 251 p. [in Russian].
2. Mir indeitcev. Istoriia, kultura, mifologiia, fotografi, filmy [The world of the Indians. History, culture, mythology, photography, films]. www.indiansworld.org. Retrieved from: <http://www.indiansworld.org/Articles/proshu-utochnit-po-risunkam-s-indeyskimi-simvolami-eto-istoricheskie-svedeniya-ili-novodel#.WC1go-aLTIU> [in Russian].
3. Stukalin, Iu. Indeity Dikogo Zapada v boiu "Khoroshii den, chtoby umeret!" [Indians of the Wild West in battle "A good day to die!"]. lib.rus.ec. Retrieved from: <http://lib.rus.ec/b/479711/read> [in Russian].
4. Dekorativnoe iskusstvo indeitcev Siu [Decorative Art of Sioux Indians]. www.lakota-indians.narod.ru. Retrieved from: <http://www.lakota-indians.narod.ru/clarkwissler.html> [in Russian].
5. Samarkhanova, R.F. (2009). Formirovanie obraznoi kontseptcii pri proektirovanii kollektcii sovremennogo kostiuma na osnove ispolzovaniia etnicheskikh motivov: avtoref. dis. ... kand. tekhn. nauk: 17.00.07 [Formation of the figurative concept at designing of a collection of a modern costume on the basis of use of ethnic motives: Abstract of the Dissertation]. Moscow State Textile University named after A.N. Kosygina. 16 p. [in Russian].
6. Shirokova, A.S. (2012). Ornament korenного naseleniia Severnoi Ameriki v rabotakh sovremennykh modelerov [Ornament of the indigenous population of North America in the works of contemporary designers]. Vestnik S.-Peterburgsk. gos. un-ta tekhnologii i dizaina – Bulletin of the St. Petersburg State University of Technology and Design. – 2012. – Vol. 3. – P. 191–195 [in Russian].
7. Butkevich, L.M. (2008). Istoriia ornamenta [History of the ornament]. Moscow: Vlados. 267 p. [in Russian].
8. Ivanovskaia, V.I. (2007). Ornamenty drevnei Ameriki [Ornaments of ancient America]. Moscow: V. Shevchuk. 175 p. [in Russian].
9. Lynch, P.A. (2004). Native American Mythology A to Z. New York: Facts On File, Inc. 230 p.